

Az Európa Tanács Táj Egyezménye
TÁJOKTATÁSI FOGLALKOZÁSOK
ÁLTALÁNOS ISKOLÁKNAK
Pedagógiai füzet

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Az Európa Tanács Táj Egyezménye
TÁJOKTATÁSI FOGLALKOZÁSOK
ÁLTALÁNOS ISKOLÁKNAK
Pedagógiai füzet

Európa Tanács

Francia kiadás:

*Activités d'éducation au paysage pour l'école
primaire – Livret pédagogique*
ISBN 978-92-871-8665-2

*Az ebben a munkában kifejtett
vélemények a szerzők felelőssége,
amely nem feltétlenül tükrözi az
Európa Tanács hivatalos politikáját.*

Minden jog fenntartva.
Hírközlési Igazgatóság (F-67075 Strasbourg
Cedex vagy publishing@coe.int).

Borító és elrendezés:
Dokumentumok és Kiadványok Gyártási
Osztály (SPDP), Európa Tanács

A foglalkozások rajzai 1-16, 18-24:
Rosalina Pena Vila, A tevékenység
rajza 17: G. Fernández Tatjer

Fényképek a foglalkozásokról:
Maria del Tura Bovet Pla; Jordi Ribas Vilàs;
Rosalina Pena Vila; Márta Travé Sánchez

Borítókép: Gian Paolo Bardazza, *Helianthus*

Council of Europe Publishing
F-67075 Strasbourg Cedex
<http://book.coe.int>
ISBN 978-92-871-9078-9

©Európa Tanács Kiadó F-67
075 Strasbourg Cedex

Európa Tanács, 2021
Nyomtatás az Európa Tanácsban

Az Európa Tanács Táj Egyezménye

Európai Területi Tervezési és Táj
Sorozat, 2021, 121. szám

Szerkesztői vezető: Maguelonne Déjeant-Pons

Nagy Éva és Susan Moller együttműködésével

www.coe.int/en/web/landscape

Tartalomjegyzék

Előszó	5
Bevezetés	7
I. Foglalkozások a táj érzékeléséről	9
1. Foglalkozás – Látni a tájat	10
2. Foglalkozás – Hallgatni a tájat	12
3. Foglalkozás – Megérinteni a tájat	14
4. Foglalkozás – A táj illata	16
5. Foglalkozás – Kóstolni a tájat	18
6. Foglalkozás – Érezni a tájat	20
II. Foglalkozások a táj azonosításáról	23
7. Foglalkozás – Mi az?	24
8. Foglalkozás – Ez az, aminek látszik?	26
9. Foglalkozás – Különböző, de hasonló	28
10. Foglalkozás – Még nehezebb	30
11. Foglalkozás – Közel vagy távol	32
III. Foglalkozások a táj elemzéséről	35
12. Foglalkozás – Növények növekedése	36
13. Foglalkozás – Az állatok jelei	38
14. Foglalkozás – Emberi lábnyom	40
15. Foglalkozás – Mi történik itt?	42
16. Foglalkozás – Mi alakul ki először?	44
17. Foglalkozás – A táj varázsa	46
IV. Foglalkozások a táj körüli elmékedésekről	49
18. Foglalkozás – Tervezze meg a területet!	50
19. Foglalkozás – Mit gondolsz, mi történne, ha...?	52
20. Foglalkozás – Te döntesz	54
V. Foglalkozások a táj bemutatásáról	57
21. Foglalkozás – Tájösvény	58
22. Foglalkozás – A mi tájunk	60
23. Foglalkozás – Saját táj albumom	62
24. Foglalkozás – Az én tájam ilyen	64
Következtetés	67

Előszó

Egy ember táj nélkül semmi.

José Ortega y Gasset

Az Európa Tanács Táj Egyezménye (ETS 176. sz.) a Részes Felek teljes területére vonatkozik, és kiterjed a természeti, vidéki, városi és városkörnyéki területekre. Beleértve a szárazföldet, az édesvizeket és a tengeri területeket, figyelembe véve mind a kiemelkedő, mind az átlagos vagy leromlott állapotú tájakat is. Mindegyik fél vállalja, hogy törvényben rögzíti, hogy „a tájak elengedhetetlen összetevői az emberek környezetének, kifejezik közös kulturális és természeti örökségük sokféleségét, és identitásuk alapját képezik” (az Egyezmény 5.a. Cikke).

Az Egyezmény kimondja, hogy a táj fontos közérdekű szerepet tölt be kulturális, ökológiai, környezeti és szociális téren, és gazdasági tevékenységeket segítő erőforrásként működik, amelynek védelme, kezelése és tervezése elősegíti a helyi kulturális fejlődést és új munkahelyeket teremthet. Hangsúlyozza, hogy a táj mindenütt az emberek életminőségének fontos része, valamint az egyéni és társadalmi jólét kulcsfontosságú eleme. Védelme, kezelése és tervezése „mindenki számára jogokat biztosít, és mindenkire kötelezettségeket ró” (az Egyezmény Preambuluma).

Az Egyezmény alkalmazásában (1. cikk):

- ▶ „táj”: az ember által érzékelt terület, amelynek jellege természeti tényezők és/vagy emberi tevékenységek hatása és kölcsönhatása eredményeként alakult ki;
- ▶ „tájpolitika”: az illetékes hatóságok olyan általános elveit, stratégiáját és irányelveit jelenti, amelyek lehetővé teszik a tájak védelmét, kezelését és tervezését szolgáló intézkedések megtételét;
- ▶ „a táj minőségére vonatkozó célkitűzés”: egy adott táj esetében arra vonatkozik, amikor az illetékes hatóságok megfogalmazzák a lakosságnak a környékbeli táj jellemzőire vonatkozó igényeit;
- ▶ „tájvédelem”: a táj jelentős vagy jellemző sajátosságainak megőrzésére és fenntartására vonatkozik. Örökségi értékét a táj természeti adottságai és/vagy az emberi tevékenységek révén kialakult elemeinek jellemző összetétele adja;
- ▶ „a táj kezelése”: a fenntartható fejlődés szempontjából olyan tevékenységet jelent, amelynek célja a táj rendszeres fenntartása. Célja, hogy a társadalmi, gazdasági és környezeti folyamatok által előidézett változásokat irányítsa és összhangba hozza;
- ▶ „tájtervezés”: olyan céltudatos tevékenységet jelent, amelynek célja a táj fejlesztése, helyreállítása vagy új létesítése.

Az Egyezmény előírja, hogy a felek vállalják, hogy növelik a civil társadalom, az egyéb nem állami szervezetek és az állami hatóságok fogékonyságát a tájak értéke és

szerepe iránt, valamint abban a tekintetben, hogy e téren változásokra van szükség. Ezért vállalják, hogy előmozdítják:

- ▶ a tájak értékeléséhez és működtetéséhez értő szakértők képzését;
- ▶ multidiszciplináris képzési programok megszervezését a táj-politika, a táj védelme, kezelése és tervezése terén az állami vagy a magánszektorban tevékenykedő szakemberek és az érintett társadalmi szervek számára; És
- ▶ iskolai és egyetemi tanfolyamok megtartását, amelyek az adott szakterületen a tájak értékeit, valamint a tájak védelmével, kezelésével és tervezésével összefüggő kérdéseket taglalják.

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának az általános iskolai tájoktatás pedagógiai anyagáról szóló CM / Rec (2015) 7 számú Ajánlását az Európa Tanács Táj és Oktatás Munkacsoportja munkája alapján dolgozták ki a tagállamok részére, amelyet az Európa Tanács Európai Táj Egyezményéről szóló Konferenciáján (Strasbourg, 2015. március 18-20.), majd az Európa Tanács Kultúráért, Örökségért és Tájért felelős Kormányközi Irányító Bizottságának ülésén (Strasbourg, 2015. június 1-3.) mutattak be. A Munkacsoport az Európa Tanács Táj Egyezménye végrehajtásáért felelős nemzeti képviselőkből és az Európa Tanács Oktatási Irányítóbizottságának képviselőjéből állt. A munkadokumentumokat (CDCPP (2015) Add. 15) az Európa Tanács szakértői készítették: Maria del Tura Bovet Pla, Jordi Ribas Vilàs és Rosalina Pena Vila a Barcelona Egyetem Földrajz és Történelem Karának (Spanyolország) professzorai és kutatói, együttműködve Annalisa Calcagno Maniglioval, a Genovai Egyetem (Olaszország) tájépítész professzorával.

A munkát támogatta Andorra Környezetvédelmi, Mezőgazdasági és Fenntartható Fejlődési Minisztériuma, Finnország Környezetvédelmi Minisztériuma, Franciaország Fenntartható Fejlesztési és Energiaügyi Minisztériuma, Norvégia Önkormányzati és Modernizációs Minisztériuma, Szerbia Környezetvédelmi Minisztériuma és a Svájc Szövetségi Környezetvédelmi Hivatala.

A Tájoktatási foglalkozások általános iskoláknak című pedagógiai füzet az elvégzett munka összefoglalását mutatja be. Maguelonne Déjeant-Pons, az Európa Tanács Táj, Környezeti és Kiemelt Kockázat Osztályának vezetője, Éva Nagy és Susan Moller, az Európa Tanács adminisztratív asszisztensei készítették Veronika Strilets egyetemi ügyvéd, Odessa Egyetem (Ukrajna), Aurélie D. Majeldi, Bénédicte Blaudeau és Marie Boucher, a politikatudomány és a nemzetközi kapcsolatok szakértői (Franciaország). közreműködésével.

Az Európa Tanács köszönetet mond Kincses Krisztinának szíves együttműködéséért, hogy ellenőrizte ennek a pedagógiai füzetnek a fordítását.

Az ebben a füzetben bemutatott foglalkozások a formális és a nem formális oktatás keretein belül alkalmazhatók. Rávezethetik a tanulókat, hogy érdeklődjenek a táj több dimenziója iránt, hogy annak szereplőivé és meghatározóivá váljanak.

Maguelonne Déjeant-Pons
Az Európa Tanács Táj Egyezményének ügyvezető titkára

Bevezetés

Cél

A tájoktatás célja, hogy felkeltse a tanulók kíváncsiságát és érdeklődését a táj iránt:

- ▶ átgondolni, mit értenek a „táj” alatt: ahol laknak, vagy más helyet?
- ▶ figyelembe venni a tájat annak környezeti, társadalmi, kulturális és gazdasági dimenzióival, mind térben, mind időben;
- ▶ megérteni, hogy a táj jellege a természeti és / vagy emberi tényezők működéséből és kölcsönhatásából adódik;
- ▶ a tájat nyitott rendszernek kell tekinteni, amely folyamatosan formálódik;
- ▶ megérteni a táj védelmenek, kezelésének és tervezésének kihívásait;
- ▶ figyelembe venni az érdekelt felek és az érintett lakosság által a tájhoz rendelt sajátos értékeket;
- ▶ elképzelni, milyen szerepük lehet a tájjal kapcsolatban a fenntartható és harmonikus fejlődés érdekében, úgy mint egyének és a mint társadalom tagjai.

Módszer

A foglalkozások több témát érintenek, és interdiszciplináris módon végezhetők. Bármely tájra (természeti, vidéki, városi vagy városkörnyéki) utalhatnak, akár közel, akár távol. Ezek lehetnek „átlagos” tájak, jelentősként elismert vagy leromlott állapotú tájak.

A foglalkozások az iskola területén belül vagy kívül is folyhatnak. A tanulókat különösen motiválja, amikor szabadtéri foglalkozásokat végeznek. Keresgélhetnek médiakönyvtárakban és felméréseket is végezhetnek.

A foglalkozásokat egyénileg és csoportosan végzik. A tanulók családtagjai vagy más emberek részvétele gyakran hozzájárul a beszélgetések gazdagításához és a generációk közötti kapcsolatok megerősítéséhez.

A foglalkozások öt pedagógiai szakaszban zajlanak. Ezek a következők: a táj érzékelése; azonosítása; elemzése; elmélkedés a tájról; és a táj bemutatása.

Egyes foglalkozásokat hagyományos játékok ihlettek. A tanárok hozzá tudják igazítani őket ahhoz a kontextushoz, amelyben végzik őket.

I. Foglalkozások a táj érzékeléséről

A tájérzékelési foglalkozások célja a táj megértése érzékelés, gondolatok és érzelmek révén.

Célok

- ▶ Megfigyelni a táj mind természetes mind emberi beavatkozásból eredő jelentős vagy jellemző vonásait.
- ▶ Átgondolni a táj funkcionalitásával és harmóniájával kapcsolatos kérdéseket.
- ▶ Úgy tekinteni a tájra, mint élő környezetre, amely inspiráció és kreativitás erőforrása.

Tipppek

- ▶ Biztosítani az iskola területén és azon kívül végzett foglalkozások folyamatosságát.
- ▶ A csoportmunka megkezdése előtt legyen elegendő idő az egyéni munka elvégzésére.

1. Foglalkozás – Látni a tájat

Cél

A tájat a látványon keresztül érzékelni.

Témák

Tudomány és technológia, történelem, földrajz, nyelvek, matematika, művészetek, testnevelés, polgári oktatás.

Hol

Lehetőleg kint, vagy az osztályteremben.

Mikor

A nap folyamán bármikor.

Kivel

A tanulók egyénileg és csoportosan dolgoznak.

Időtartam

20-60 perc.

Felszerelés

Kint: jegyzetfüzetek, grafitceruzák és színes ceruzák. Az osztályteremben: válogatás a tájak ábrázolásaiból (fényképek, rajzok, festmények).

Hogyan

Kint a tanulók egy utat követnek, amely mentén megfigyelik a táj formáit és színeit. Felismerik a táj formáját (hegyi szilettek, városok, mezők geometriája, vidéki telkek alakjai, folyók kanyarulatai, utak, kerti utak, partok kontúrjai, tavak stb.). A tájat a megfigyelt formák és árnyalatok alapján rajzolják meg.

Az osztályteremben a tanulók megnézik a tájak ábrázolásait, hogy a hasonló alakúak és színűek valóban hasonlóak-e vagy különböznek. A tapasztaltakat közösen megbeszélik.

Kulcs gondolatok

A látvány lehetővé teszi a változatos szerkezetű és dinamikájú tájak megkülönböztetését, figyelembe véve azok formáját és színét.

A fényerő a napszaktól és az időjárástól függően változik.

A táj kezdeti esztétikai benyomása után felfedezhető annak sokrétű aspektusa.

2. Foglalkozás – Hallgatni a tájat

Cél

Halláson keresztül érzékelni a tájat.

Témák

Tudomány és technika, történelem, földrajz, nyelvek, matematika, művészetek, testnevelés, polgári oktatás.

Hol

Lehetőleg kint, vagy az osztályteremben.

Mikor

Kint, a nap folyamán bármikor (ügyelni kell arra, hogy a hangok és zajok hallhatók legyenek). Az osztályteremben, a nap folyamán bármikor.

Kivel

A tanulók önállóan és csoportosan dolgoznak.

Időtartam

20-60 perc.

Felszerelés

Kint: jegyzetfüzetek, grafitceruzák és színes ceruzák. Az osztályteremben: tájakról származó hangok és zajok felvétele, valamint e tájak ábrázolása (fényképek, rajzok, festmények).

Hogyan

Kint a tanulók olyan utat követnek (hallgatási pontokkal), amely mentén hangok és zajok hallhatók (ezek általában évszaktól és napszaktól függően változnak). Csukott szemmel, csendben számolják a hallott hangok és zajok számát, és megjegyzik őket. Rögzítik őket, hogy összeállítsák a táj "hangképét". Lerajzolják a tájat, hogy emlékezzenek rá.

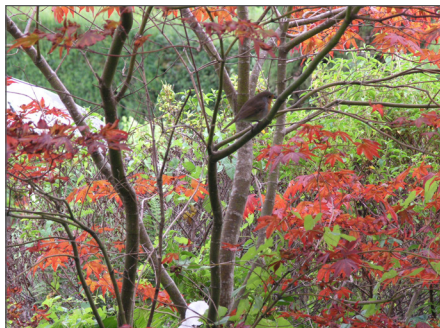
Az osztályteremben a tanulók különböző tájakról származó hangok és zajok felvételeit hallgatják. Jegyzeteket készítenek a hallottakról, és megrajzolják az elképzelt tájat, amelyet a hangok vagy zajok alapján képzelnek el. Ellenőrzik, hogy megszokott-e hallani őket bizonyos tájakon, a tapasztaltakat közösen megbeszélik.

Kulcs gondolatok

A hallás információt ad a tájról. Míg a zaj könnyen hallható, bizonyos hangokat csak a figyelmes hallgatás képes megkülönböztetni.

A hangkép olyan hangok és zajok kombinációja, amelyek meghatároznak egy környezetet. Minden tájnak sajátos hangképe van.

Általában a tájból érkező fő hangok és zajok jelzik annak jellegét.

3. Foglalkozás – Megérinteni a tájat

Cél

Érintéssel érzékelni a tájat.

Témák

Tudomány és technika, történelem, földrajz, nyelvek, matematika, művészetek, testnevelés, polgári oktatás.

Hol

Kint és az osztályteremben.

Mikor

A nap folyamán bármikor.

Kivel

A tanulók önállóan és csoportosan dolgoznak.

Időtartam

25-60 perc.

Felszerelés

Átlátszatlan táskák (tájelemek gyűjtésére), sálak szembekötésre, kartondoboz (kivágott lyukkal), tárgyak (természetes és emberi beavatkozásból származóak).

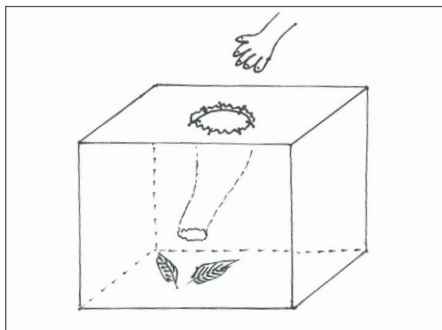
Hogyan

Kint a tanulók olyan utat követnek, amelyen egyrészt természetes tárgyakat (levelek, kéreg, moha, zuzmó, kavicsok, homok, kagylók) gyűjtenek, másrészt olyanokat, amelyek emberi beavatkozás eredményeként jönnek létre (palack kupak, papír, műanyagzacskó). Visszatérve az osztályterembe a tanulók ezeket a mintákat a kartondobozba rakják. Felváltva, bekötött szemmel beteszik a kezüket a dobozba, hogy megtapogassák a benne lévő tárgyakat. Megpróbálják azonosítani őket, elképzelni, honnan származhatnak (fenyőtoboz származhat erdőből, moha nedves fáról, kavics egy ösvényről, kagylóhéj a vízpartról), és megmagyarázzák, miért gondolják így. A tapasztaltakat közösen megbeszélik.

Kulcs gondolatok

A természetes elemekkel, szilárd anyagokkal (föld, kő), folyadékokkal (víz) vagy légnemű anyagokkal (levegő) való érintkezés információt nyújt a tájról.

A tájelemek textúrája, alakja és hőmérséklete alakítja a tájat.

4. Foglalkozás – A táj illata

Cél

Szaglás útján érzékelni a tájat.

Témák

Tudomány és technika, történelem, földrajz, nyelvek, matematika, művészetek, testnevelés, polgári oktatás.

Hol

Lehetőleg kint, vagy az osztályteremben.

Mikor

A nap folyamán bármikor.

Kivel

A tanulók önállóan és csoportosan dolgoznak.

Időtartam

30-60 perc.

Felszerelés

Jegyzetfüzetek, grafitceruzák és színes ceruzák.

Hogyan

Kint a tanulók kellemes illatok és kellemetlen szagok észlelésére egy utat követnek. Lerajzolják a füzetükben a követett utat, megjelölve azokat a helyeket, ahol észlelik a szagokat (különböző színnel ábrázolva őket). Leírják őket, majd összehasonlítják más szagokkal. Jelzik, hogy valamelyik szokatlan-e egy adott helyen (szennyeződés egy erdőben), és hogy nehéz-e azonosítaniuk a forrást (illékony szerves vegyületek). Megvizsgálják, hogy a szagok intenzívebbek-e a melegben.

Ha egy (kellemetlen vagy kellemes) szag erős, a forrása könnyen felismerhető (trágya származhat egy istállóból, vegyi anyagok egy gyárból, állott víz egy tartályból, ételszag egy étkezőből, halszag egy halászati kikötőből, növényi illatok, a tenger illata a tengerpartról).

Az osztályteremben a tanulók véleményezik tapasztalataikat, és elképzelik, hogyan lehetne megszüntetni néhány kellemetlen szagot, míg más, kellemes illatokat felerősíteni (illatos növények). A tapasztaltakat közösen megbeszélik.

Kulcs gondolatok

A szagok kedvezően vagy kedvezőtlenül befolyásolják a táj érzékelését.

A szaglás emlékezete fontos szerepet játszik az életben, és a szagok gyakran társulnak tájakkal.

A gyönyörű tájak kevésbé vonzóak, ha kellemetlen szagokat érzékelnek ott.

5. Foglalkozás – Kóstolni a tájat

Cél

Ízlelés útján érzékelni a tájat.

Témák

Tudomány és technika, történelem, földrajz, nyelvek, matematika, művészetek, testnevelés, polgári oktatás.

Hol

Lehetőleg kint, vagy az osztályteremben.

Mikor

A nap folyamán bármikor.

Kivel

A tanulók önállóan és csoportosan dolgoznak.

Időtartam

25-60 perc.

Felszerelés

A tájak ábrázolása (fényképek, rajzok, festmények), ételek (nyers, főtt, készételek), tányérok, tálcák, érzékelés bekötött szemmel, jegyzetfüzetek, grafitceruzák és színes ceruzák.

Hogyan

Kint a tanulók egy utat követnek, és megfigyelik, hogy lehet-e találni ehető, vadon élő növényeket, virágokat, gyümölcsöket vagy természetgyümölcsöket és zöldségeket.

A tanulók a szabadban vagy az osztályteremben társítják az ízeket a tájakhoz (amelyek lehetnek közeli vagy távolabbiak). Miután megkóstolták az ételleket, elképzelik, milyen tájról származhatnak (zöldség származhat egy piaci kertből, hal a tengerből, bogyók hegyvidéki régióból, hús a gazdaságból, gyümölcs a gyümölcsösből, gabonafélék a szántóföldről) és miért (a talaj típusa, éghajlat, művelési módszerek). Bekötött szemmel megismételhetik a gyakorlatot. Lerajzolják a „kóstolt” tájakról kialakított képet, és a tapasztaltakat közösen megbeszélik.

Kulcs gondolatok

Az ízérezékelés személyes: az ételeket egyesek élvezhetik, mások nem.

A helyek minőségét tiszteletben tartó hagyományos vagy modern mezőgazdálkodás minőségi élelmiszerek előállítását teszi lehetővé, egyúttal fenntartható módon kezeli a tájat.

6. Foglalkozás – Érezni a tájat

Cél

Gondolatokon és érzelmeken keresztül érzékelné a tájat.

Témák

Tudomány és technika, történelem, földrajz, nyelvek, matematika, művészetek, testnevelés, polgári oktatás.

Hol

Lehetőleg kint, vagy az osztályteremben.

Mikor

A nap folyamán bármikor.

Kivel

A tanulók önállóan és csoportosan dolgoznak.

Időtartam

20-45 perc.

Felszerelés

Kint: térkép, jegyzetfüzetek, grafitceruzák és színes ceruzák, az érzelmek tájékoztató listája. Az osztályteremben: tájak ábrázolása (fényképek, rajzok, festmények), az érzelmek indikatív felsorolása.

Hogyan

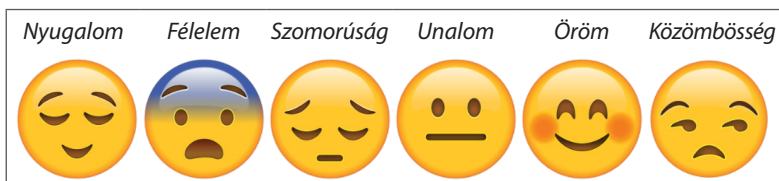
Kint a tanulók egy tájat járnak be, térképen jelzik útjukat és megfigyelési pontjaikat. Csendben mennek, gondolataikra és érzelmeikre összpontosítva. Jegyzeteket készítenek és szimbólumokkal ábrázolják érzelmeiket. A tapasztaltakat közösen megbeszélnek.

Az osztályteremben a tanulók kiválasztják a tájképeket. Leírják őket, és olyan felvételeket, elemek mintáit, természetes és emberi beavatkozásból származó mintákat, illatokat és élelmiszereket keresnek, amelyek ezeket a tájakat idézik. A tapasztaltakat közösen megbeszélnek.

Kulcs gondolatok

Bár egy táj személyfüggően különböző gondolatokat vagy érzéseket válthat ki, mégis sokukban gyakran hasonló gondolatokat és érzéseket ébresztenek.

Ezenkívül a táj észlelése változhat attól függően, hogy a valóságban vagy virtuálisan érzékelik-e azt.

II. Foglalkozások a táj azonosításáról

L A tájazonosító foglalkozások célja a táj leírása és osztályozása, figyelembe véve annak jelentőségét és jellegzetességeit.

Célok

- ▶ A táj jellegzetességeinek ábrázolásánál figyelembe kell venni a méretarány fogalmát, megbecsülni azok arányait és megérteni azok egymáshoz való viszonyát.
- ▶ Tanulmányozni a táj szerkezetét, hogy megértsük működését.
- ▶ A táj jelentős és jellegzetes tulajdonságainak vizsgálata.

Tipppek

- ▶ Meghatározni olyan területeket, amelyek átlagosnak, figyelemre méltónak vagy leromlottnak minősülhetnek.
- ▶ Megfigyelni a tájak sokféleségét különböző szinteken (helyi, regionális, országos, kontinentális, globális).
- ▶ Összehasonlítani a tájakat, hogy azonosítani tudjuk hasonlóságukat és különbségeiket.

7. Foglalkozás – Mi az?

Cél

A táj természeti (abiotikus és biotikus) és emberi beavatkozásból adódó jellemzőinek azonosítása.

Témák

Tudomány és technika, történelem, földrajz, nyelvek, matematika, művészetek, testnevelés, polgári oktatás.

Hol

Kint, vagy az osztályteremben.

Mikor

Kint, lehetőleg reggel. Az osztályteremben, a nap folyamán bármikor.

Kivel

A tanulók önállóan és csoportosan dolgoznak.

Időtartam

20-30 perc.

Felszerelés

Tájak ábrázolása (fényképek, rajzok, festmények), nyomkövető papír, jegyzetfüzetek, grafit- és színes ceruzák.

Hogyan

Kint a tanulók csak három színt használva rajzolják meg a táj vonalait: az egyikkel a természetes abiotikus tulajdonságokat, a másikkal a természetes biotikus tulajdonságokat, a harmadikkal pedig az emberi beavatkozás eredményeként létrejövő elemeket. Szimbólumokat is használhatnak (négyzet, kör, háromszög, attól függően, hogy a tulajdonságok abiotikusak, biotikusak vagy emberi beavatkozásból származnak). Folytatásként kategóriánként megszámozzák a rajzolt funkciók számát. Megfigyelik azt a helyet, amelyet az egyes típusok elfoglalnak a tájon, és a tapasztaltakat közösen megbeszélik.

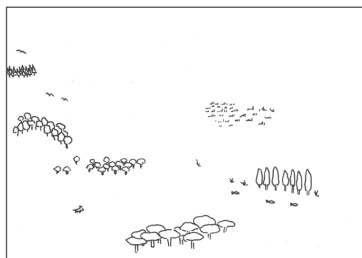
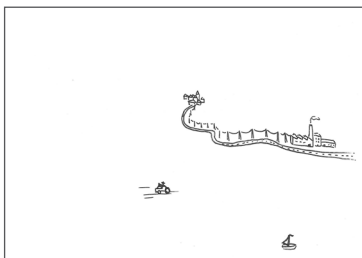
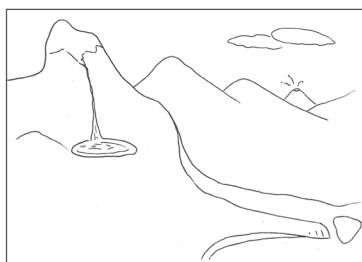
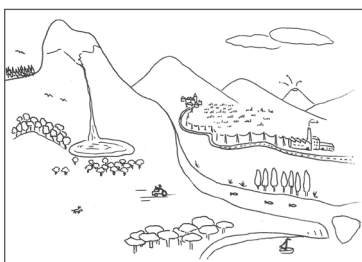
Az osztályban a tanulók egy táj ábrázolását figyelik meg. Annak néhány jellemző elemét (abiotikus, biotikus és emberi beavatkozás eredményeként) három külön pauszpapírra vezetik. A három lapot egymásra helyezve ábrázolják a tájat egészében,

annak minden elemével. Folytatják a tevékenységet, kategóriánként számolva a rajzolt elemeket. Megfigyelik azt a helyet, amelyet az egyes jellemzőtípusok elfoglalnak a tájon, és a tapasztaltakat közösen megbeszélik.

Kulcs gondolatok

A táj felépítése természetes elemekből (abiotikus és biotikus), valamint az emberi beavatkozás következményeiből áll.

Domináns jellemzői szerint a táj természetinek, vidékinek, városinak vagy városkörnyékinek tekinthető.

8. Foglalkozás – Ez az, aminek látszik?

Cél

Megfigyelni a táj jellegét, amely a természeti és emberi tényezők működéséből és kölcsönhatásából adódik.

Témák

Tudomány és technika, történelem, földrajz, nyelvek, matematika, művészetek, testnevelés, polgári oktatás.

Hol

Kint, vagy az osztályteremben.

Mikor

Kint, lehetőleg reggel. Az osztályteremben, a nap folyamán bármikor.

Kivel

A tanulók önállóan és csoportosan dolgoznak.

Időtartam

20-30 perc.

Felszerelés

Kint: füzetek, grafitceruzák és színes ceruzák, egy ösvény térképe (amelyen feltüntetik a megfigyelési pontokat). Az osztályteremben: tájak ábrázolása (fényképek, rajzok, festmények), füzetek, grafitceruzák és színes ceruzák.

Hogyan

Kint a tanulók egy ösvényt követnek, miközben megfigyelik, hogy a táj jellege természetes tényezők (vadon élő növények, természetes forrásból származó patakok) következménye vagy az emberi behatás (termesztett növények területe, urbanizált körzet, csatornázott folyó) következménye. Megvizsgálják ezeknek a tényezőknek a kölcsönhatásait (emlékművet borító növények, folyó parti ültetett fásor, a parterzión elleni homokburkolat). A tapasztaltakat közösen megbeszélik.

Az osztályteremben a tanulók ugyanazt, a tájak ábrázolásán alapuló tevékenységet végzik. A tapasztaltakat közösen megbeszélik.

Kulcs gondolatok

A táj összetett rendszer, amelyben mind a természeti, mind az emberi tényezők hatása érvényesül.

A táj dinamikus, mivel e tényezők kölcsönhatásából ered.

9. Foglalkozás – Különböző, de hasonló

Cél

Megfigyelni, hogy a tájak megjelenésükben eltérhetnek, de működési módjukban hasonlóak lehetnek.

Témák

Tudomány és technika, történelem, földrajz, nyelvek, matematika, művészetek, testnevelés, polgári oktatás.

Hol

Kint, vagy az osztályteremben.

Mikor

Kint, lehetőleg reggel. Az osztályteremben, a nap folyamán bármikor.

Kivel

A tanulók önállóan vagy csoportosan dolgoznak.

Duration Időtartam

30-120 perc.

Felszerelés

Kint: füzetek, grafitceruzák és színes ceruzák, az ösvény térképe (amelyen feltüntetik a megfigyelési pontokat). Az osztályteremben: tájak ábrázolása (fényképek, rajzok, festmények), füzetek, grafitceruzák és színes ceruzák.

Hogyan

Kint vagy az osztályteremben a tanulók megvizsgálják, hogy az azonos típusú tájak működési módja általában összehasonlítható-e, jóllehet földrajzilag egymástól távol vannak (városi tájak: épületek, közigazgatási épületek, irodák, közkertek; vidéki tájak: rétek, mezők, tanyak; tengerparti tájak: homok, dűnék, vizes élőhelyek; hegyi tájak: domborzat, felszínmozgalmasság; trópusi tájak: sűrű növényzet; ipari tájak: hangárok, gyárak, bányák; sivatagi tájak: homok, oázisok). A tapasztaltakat közösen megbeszélik.

Kulcs gondolatok

A mindennapi életben különféle tájak figyelhetők meg, figyelembe véve azok főbb jellemzőit.

A tájak megjelenésükben eltérhetnek, miközben működési módjuk azonos.

10. Foglalkozás – Még nehezebb

Cél

Osztályozni komplex tájakat, amelyek természetes elemek és az emberi beavatkozásból eredő jellemzők kombinációjából állnak.

Témák

Tudomány és technika, történelem, földrajz, nyelvek, matematika, művészetek, testnevelés, polgári oktatás.

Hol

Kint, vagy az osztályteremben.

Mikor

Kint, lehetőleg reggel. Az osztályteremben, a nap folyamán bármikor.

Kivel

A tanulók önállóan és csoportosan dolgoznak.

Időtartam

30-120 perc.

Felszerelés

Kint: füzetek, grafitceruzák és színes ceruzák, a követendő ösvény térképe (amelyen feltüntetik a megfigyelési pontokat). Az osztályteremben: tájak ábrázolása (fényképek, rajzok, festmények), füzetek, grafit- és színes ceruzák.

Hogyan

Kint a tanulók egy olyan utat követnek, amelyen bonyolult tájak széles választékát figyelhetik meg, amelyek a természetes felépítésükből és az emberi beavatkozásból származó jellemzők kombinációjából állnak. Megfigyelik, hogy bizonyos tulajdonságok dominálnak-e, meghatározzák a legszembevetőbb vonásokat, leírják és csoportba sorolják a tájat. A tapasztaltakat közösen megbeszélik.

Az osztályteremben a tanulók ugyanazt a tevékenységet végzik, kezdve a bonyolult (helyi vagy távoli) tájak ábrázolásával. Leírják őket, meghatározzák a legszembevetőbb jellemzőiket, tipizálják a tájakat és a tapasztaltakat közösen megbeszélik.

Kulcs gondolatok

Azok a tájak, amelyek lényeges vagy jellegzetes természeti és emberi eredetű jellemzői csak csekély változatosságot mutatnak, és amelyek nincsenek kitéve erős (természetes vagy mesterséges) átalakító tényezőknek általában könnyen besorolhatók.

Ezzel szemben a változatos természeti adottságú és mesterséges jellemzőkkel bíró tájak, amelyek jelentős (természetes vagy mesterséges) tájalakító tényezőknek vannak kitéve, összetettek és nehezen tipizálhatók.

Azok a tájak, amelyekben az uralkodó szempontok nem túl változatosak, különbözőképpen tipizálhatók, attól függően, hogy miként észlelik őket.

11. Foglalkozás – Közel vagy távol

Cél

Figyelembe venni a mérték fogalmát a tájak osztályozásakor.

Sémák

Tudomány és technika, történelem, földrajz, nyelvek, matematika, művészetek, testnevelés, polgári oktatás.

Hol

Az osztályteremben és kint.

Mikor

Kint, lehetőleg reggel. Az osztályteremben, a nap folyamán bármikor.

Kivel

A tanulók önállóan és csoportosan dolgoznak.

Időtartam

60-120 perc.

Felszerelés

Kint: kártya, rajzpapír, olló, ragasztó, merev tartók (amelyekre a tanulók támaszkodhatnak rajzoláskor), jegyzetfüzetek, grafitceruzák és színes ceruzák. Az osztályteremben: a kint készült rajzok.

Hogyan

Az osztályteremben a tanulók különböző méretű és alakú megfigyelési kereteket készítsenek (négyzet, téglalap, háromszög, kerek).

Kint a tanulók egy tájat úgy vizsgálnak meg, hogy először tipizálják ezt a tájat. Ezután karnyújtásnyira tartják megfigyelési kereteiket, hogy megvizsgálják ennek a tájnak a részeit. Ellenőrzik, hogy a kezdeti besorolásuk még mindig érvényes-e, vagy valószínűleg változni fog a választott tájolási szögtől (például a lakóhelyek felé vagy az ezekhez a lakóhelyekhez közeli erdő felé), vagy a keret méretétől vagy alakjától függően. A tanulók a tájat a kereteken át megfigyeltnek megfelelően rajzolják meg, és megrajzolják a keretek körvonalát.

Az osztályteremben a tanulók bemutatják munkájuk eredményét, jelezve, hogy a táj bizonyos vonásai dominálnak-e. A tapasztaltakat közösen megbeszélik.

Kulcs gondolatok

A tájtipizálásnak tartalmaznia kell a mérték fogalmát, figyelembe véve a táj jellemzői közötti arányokat.

Ugyanaz a táj másképpen tipizálható a választott skálától függően, és attól, hogy közelről vagy távolról érzékelik-e.

Ugyanazt a skálát kell használni egy táj tanulmányozása során.

III. Foglalkozások a táj elemzéséről

Az elemző foglalkozások célja a táj iránti kíváncsiság és a kritikai gondolkodás felébresztése.

Célok

- ▶ Elemezni a természeti és emberi tényezők hatását a tájra és a kölcsönhatásokat.
- ▶ Megvizsgálni a táj geomorfológiáját és a földhasználati mintákat (természetes, vidéki, városi és városkörnyéki területek).
- ▶ Tanulmányozni a természetes abiotikus és biotikus tulajdonságokat, valamint az emberi beavatkozás eredményeként létrejövő tulajdonságokat (jelek, nyomok és maradványok, építkezések, mezőgazdasági és tengeri haszonnövények) és ezek kölcsönhatását.
- ▶ Megvizsgálni a környezeti szennyezésből (víz, talaj, levegő, éghajlat) eredő problémákat.

Tippek

- ▶ Magyarozza el a természeti és emberi tényezőket és azok kölcsönhatását a táj dinamikájára és átalakulására.
- ▶ Vegye figyelembe, hogy a tájak az idővel fejlődnek és változnak.
- ▶ A tudományos kutatáshoz szükséges alaposság előmozdítása (módszeres adatgyűjtés, egyértelmű feljegyzések, pontos mérések).
- ▶ Ösztönözze a csoportmunkát a feladatok megosztásával.

12. Foglalkozás – Növények növekedése

Cél

Kutatni a növényzet különböző típusait, hogy megértsük azok dinamikáját.

Témák

Tudomány és technika, történelem, földrajz, nyelvek, matematika, művészetek, testnevelés, polgári oktatás.

Hol

Kint és az osztályteremben.

Mikor

Kint, lehetőleg reggel. Az osztályteremben, a nap folyamán bármikor.

Kivel

A tanulók önállóan és csoportosan dolgoznak.

Időtartam

40-80 perc. A foglalkozás megismételhető különböző tájtypusokkal.

Szükséges felszerelés

Zsinór, mérőszalag, grafikonpapír, jegyzetfüzetek, grafitceruzák és színes ceruzák.

Hogyan

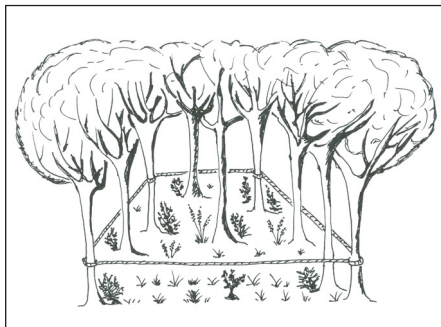
Kint a tanulók kis csoportokban, néhány négyzetméteres, zsinórral körülhatárolt területen dolgoznak. Megszámolják az ott talált növényfajok számát, meghatározzák azokat, csíranövényeket keresnek, megbecsülik a növényzet egyedsűrűségét és magasságát és megméri a fatörzsek átmérőjét. Jegyzeteket készítenek, rajzlapon megjelölik, hogy bizonyos fajok hol találhatóak meg, és lerajzolják őket.

Kint vagy az osztályteremben a tanulók bemutatják kutatásaik eredményeit, megvizsgálva, hogy a növényzet gazdag és változatos-e és hogy az egyes területeken különbözik-e. Megvizsgálják a táj vegetációjának dinamikáját és a tapasztaltakat közösen megbeszélik.

Kulcs gondolatok

A növénytársulások több faj egyedeiből állnak, kölcsönhatásban vannak ugyanazon faj, valamint különböző fajok egyedeivel is.

A növényzet fontos szerepet játszik a talaj és a humusz létrehozásában és védelmében, a szén körforgásában és az oxigén termelésében.

13. Foglalkozás – Az állatok jelei

Cél

Felismerni állatfajok jelenlétét nyomok és jelek alapján.

Témák

Tudomány és technika, történelem, földrajz, nyelvek, matematika, művészetek, testnevelés, polgári oktatás.

Hol

Kint, aztán az osztályteremben.

Mikor

Kint, lehetőleg reggel. Az osztályteremben, a nap folyamán bármikor.

Kivel

Kint, a tanulók önállóan és csoportosan dolgoznak.

Időtartam

40-60 perc.

Felszerelés

Kint: jegyzetfüzetek, grafitceruzák és színes ceruzák, kesztyűk, táskák és dobozok (minták gyűjtésére), valamint címkék (azok azonosítására). Az osztályteremben: nagyító, rajzlaptekercsek.

Hogyan

Kint kis csoportokban, a tanulók csendben sétálgatva figyelnek az állatok hangjaira. Keresik az átkelésük nyomait (lábnyomok) vagy a hátramaradt mintákat (toll, szőr, levetett kültakaró, ürülék). Feljegyzik a helyüket, megrajzolják őket és összegyűjtenek néhány mintát.

A tanteremben a tanulók megvizsgálják a begyűjtött mintákat, és egy fali tablón megkísérik jelölni az állatok menedékhez vagy élelemhez vezető útját. A tapasztaltakat közösen megbeszélik.

Kulcs gondolatok

Annak ellenére, hogy nem mindig könnyű őket meglátni vagy hallani, az állatfajok a legtöbb tájban jelen vannak, különösen vízközelben.

Az állatfajok ismerete lehetővé teszi annak megértését, hogy a táj leromlása negatív hatással van ezekre a fajokra.

Tájelemzés során meg kell állapítani a leggyakoribb fajok egyedsűrűségét, és azonosítani kell a bennszülött (endemikus) fajokat.

14. Foglalkozás – Emberi lábnyom

Cél

Azonosítani az emberek tájra gyakorolt hatását.

Témák

Tudomány és technika, történelem, földrajz, nyelvek, matematika, művészetek, testnevelés, polgári oktatás.

Hol

Kint, aztán az osztályteremben.

Mikor

Kint, lehetőleg reggel. Az osztályteremben, a nap folyamán bármikor.

Kivel

A tanulók kis csoportokban dolgoznak, majd a tapasztaltakat közösen megbeszélik.

Időtartam

40-80 perc kint. 30 perc a következtetések bemutatására az osztályteremben.

Felszerelés

Jegyzetfüzetek, grafitceruzák és színes ceruzák, táskák és kesztyűk (a hulladék összegyűjtésére).

Hogyan

Kint a tanulók kis csoportokra oszlanak az ösvény mentén, és néhány métert átkutatnak. Lábnyomokat (férfiak, nők és gyermekek) és járműnyomokat (kerékpárok, babakocsik, motorkerékpárok, autók) keresnek, valamint hulladékot (kartonpapír, papír, műanyag zacskók, palackok, üres italosdobozok, üveg- és szövetdarabok, cigarettacsikkek). Lejegyzik mennyiségüket, hogy honnan származnak, valamint a tájra gyakorolt hatásukat. Lábnyomokat, járműnyomokat vagy hulladékot rajzolnak.

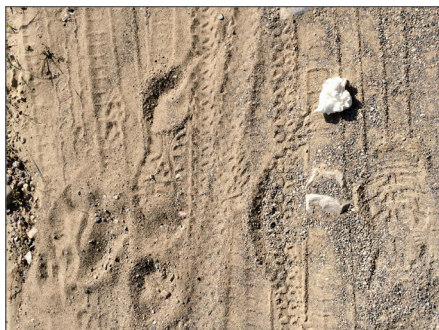
Az osztályteremben a tanulók bemutatják kutatásaik eredményeit. Felmérik az ösvény használatának szintjét és ennek a használatnak a tájra gyakorolt hatását. A tapasztaltakat közösen megbeszélik.

Kulcs gondolatok

Az emberek sokkal inkább átalakítják a tájat, mint az állat- és a növényfajok.

Az ipari forradalom óta kevés az olyan táj, amelyet nem érintett az emberi jelenlét.

Bizonyos tevékenységek szennyezést és kárt okoznak, amelyek nem csak esztétikai, hanem funkcionális szempontból is hatással vannak a tájra.

15. Foglalkozás – Mi történik itt?

Cél

Elemezni a természeti és emberi tényezők hatását és kölcsönhatását a tájra.

Témák

Tudomány és technika, történelem, földrajz, nyelvek, matematika, művészetek, testnevelés, polgári oktatás.

Hol

Az osztályteremben.

Mikor

A nap bármely szakában.

Kivel

A tanulók önállóan és csoportosan dolgoznak.

Időtartam

Több 60 perces szakasz.

Felszerelés

Kártya, grafitceruzák és színes ceruzák, olló.

Hogyan

A tanulók 32 kártyát vágnak ki. Két kártyasort készítenek, amelyeket rajzokkal vagy kollázsokkal illusztrálnak.

Az első készlet (10 kártya) kártyáinak neve „Átalakító tényező”. Tájalakító tényezőket jelképeznek, amelyek vagy természetesek (szél, árapály, vulkánkitörés), emberi eredetűek (infrastruktúra kiépítése, autóforgalom), vagy mindkettő (erózió, klímaváltozás).

A második sorozat kártyái (22 kártya) „Táj előtte és utána” címet viselik. A kártyapárok ugyanazt a tájat mutatják átalakulás előtt és után. A tájlelmezők alakja, színe és domborzata eltérhet (például: ugar és ugyanaz a szántóföld a megművelés után; természetes állapotú táj és ugyanaz a táj, mikor autópálya keresztezi; szőlő nyáron, majd télen; lombhullató erdő nyáron, majd télen; erdő a tűz előtt és után; egy természetes vízpart és ugyanaz a vízpart, amely kikötővé vált; egy kis falu és ugyanaz a falu, miután várossá vált; egy város a vulkánkitörés előtt és után).

A kártyákat összekeverik és kiosztják. Az egyik tanuló a „Táj előtte és utána” sorozatból kijátszik egy kártyát. Az a tanuló, akinél a kijátszott kártya párja van, rárakja.

A tanulók megnézik, hogy van-e a kezükben egy „Átalakító tényező” kártya, amely megmagyarázhatja a kérdéses táj átalakulását. Aki először húzza ki a kártyát és elmagyarázza, miért alakult át a táj, az megnyeri a „Táj előtte és utána” kártyapárt. A nyertes tanuló eldobja az „Átalakító tényező” kártyát, és új kártyát húz. Az a tanuló nyeri a játékot, aki a legtöbb pár „Táj előtte és utána” kártyát nyeri. Miután a kártyajáték véget ért, a tanulók összekeverik a kártyákat, és újra kiosztják őket.

Kulcs gondolatok

A táj átalakul a saját dinamikája, valamint a benne ható és kölcsönhatásban lévő természeti és emberi tényezők következtében.

Bár a táj változik minden évszakban és az évek során, alapvetően mégis hasonló marad.

Ha egy táj átalakulása olyan, hogy nem képes megújulni vagy nem lehet helyreállítani, akkor ez a táj véglegesen megváltozik.

16. Foglalkozás – Mi alakul ki először?

Cél

Megvizsgálni, hogy a természetes élettelen környezeti tényezők hogyan alakítják át a tájat.

Témák

Tudomány és technika, történelem, földrajz, nyelvek, matematika, művészetek, testnevelés, polgári oktatás.

Hol

Kint, lehetőleg egy sekély patak mentén. Az iskolában, a játszótéren.

Mikor

A nap bármely szakában.

Kivel

A tanulók csoportokban dolgoznak.

Időtartam

60-80 perc.

Felszerelés

Kint: fémdarab a kövek kaparására, híg sósav (csak a tanár használhatja). Az iskolában: táj, talaj, öntözőkanna, kövek, fémdarab a kövek kaparására, híg sósav (csak a tanár használhatja).

Hogyan

Kint, a patak mellett, a tanulók három tárgyat dobnak a vízbe (például egy levelet, egy darab kérget és egy kis ágat). Összehasonlítják az utazási sebességüket, és figyelik, hol állnak meg (a patak által hordozott egyéb elemek valószínűleg ugyanazon a helyen halmozódnak fel). Megfigyelik a víz erejét és dinamikáját (erózió, üledék- és magszállítás, a folyókanyarulatok változásai).

A tanulók folytatják a tevékenységet néhány, különböző alakú és összetételű kő összegyűjtésével. Megvizsgálják őket, tesztelik keménységüket (fémdarabbal karcolva őket), majd meghallgatják azt a hangot, amelyet akkor hoznak létre, amikor más tárggyal érintkeznek. Megvizsgálják, hogy egyes kőzetek (homokkő, mészkő) megkopnak-e, és hogy az eső és a szél erodálta-e a puhábbakat. A tanár végezhet egy tesztet úgy, hogy egy csepp híg sósavat tesz egy kődarabra, hogy megfigyeljék, oldja-e. A tanulók a tapasztaltakat közösen megbeszélik.

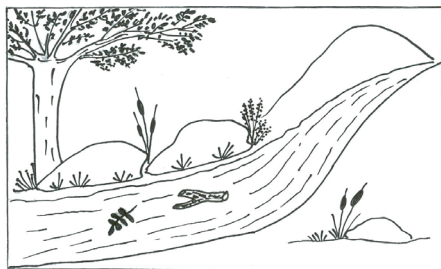
Ha a foglalkozást az iskolában végzik, a tanulók megpróbálnak egy patakot létrehozni a játszótéren, hogy megfigyeljék a víz erejét és dinamikáját. Megvizsgálják a kőzetek tulajdonságait és összetételét is. A tapasztaltakat közösen megbeszélik.

Kulcs gondolatok

A víz és a szél formálja a táj domborzatát.

A víz jelentős erőt fejt ki. Egy mérsékelt sodrású patak is képes megforgatni a vízimalom kerekét.

Jellegétől, ellenállásától és áteresztőképességétől függően a kőzet különböző típusú talajokat hoz létre.

17. Foglalkozás – A táj varázsa

Cél

Vizsgálni, hogyan változik a táj az idő múlásával.

Témák

Tudomány és technika, történelem, földrajz, nyelvek, matematika, művészetek, testnevelés, polgári oktatás.

Hol

Kint, aztán az osztályteremben.

Mikor

Az év bármely szakában.

Kivel

A tanulók önállóan és csoportosan dolgoznak.

Időtartam

30-60 perc.

Felszerelés

A városi területre és környékére vonatkozó régi és friss dokumentumok (fotók, metszetek, festmények, dokumentumfilmek, filmek, régi újságcikkek vagy más írások), pauszpapír, rajzpapír tekercs, jegyzetfüzetek, grafitceruzák és színes ceruzák.

Hogyan

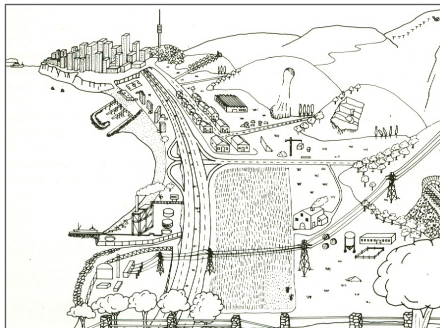
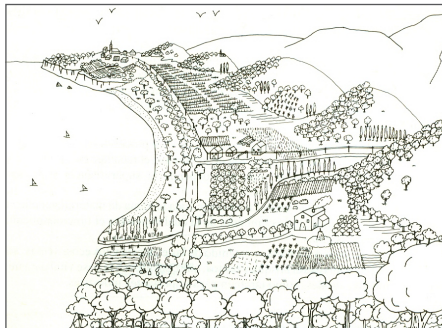
A tanulók egy jól ismert tájat összehasonlítanak ugyanazon táj régebbi ábrázolásával. Ha észreveszik, hogy a táj megváltozott, elemzik a változást kiváltó természeti és emberi tényezőket. Archívumokat keresnek fel és vizsgálnak meg.

A tanulók két különböző korszakban ábrázolnak egy tájat, de ugyanabból a szempontból vizsgálják őket. Megrajzolják (pauszpapíron) egy táj körvonalát, amilyen volt, majd (egy másik pauszpapíron) amivé lett. Egymásra helyezik a két lapot, hogy lássák, különböznek-e a körvonalak. Meghatározzák a fő átalakulásokat (házak, utak, terek, mezők), és egy fali tablót készítenek ezek ábrázolására. A tapasztaltakat közösen megbeszélik.

Kulcs gondolatok

A táj, mint rendszer, nem statikus, hanem dinamikus.

Idővel változik, a kölcsönhatásba lépő természeti és emberi tényezőktől függően.

IV. Foglalkozások a táj körüli elmékedésekről

A táj körüli elmékedésről szóló foglalkozások célja, hogy a véleményalkotás érdekében elősegítsék az érvelési készséget a tájat módosító dinamikáról és külső behatásokról.

Célok

- ▶ Meghatározni a táj átalakulásának természeti és emberi tényezőit.
- ▶ Azonosítani a régi és jelenlegi ismereteket a táj védelme, kezelése és tervezése érdekében.
- ▶ Találkozók szervezése a terület érdekeltjeivel és különösen az érintett lakossággal.
- ▶ Az azonosított tájak értékelése, figyelembe véve a hozzájuk rendelt sajátos értékeket.

Tippek

- ▶ Alkalmazza a megszerzett tudást olyan kísérletek során, amelyek a valós helyzetekből merítenek ihletet.
- ▶ Fejlessze a tanulók képességét hipotézisek megfogalmazására, valamint kreatív, de reális javaslatokra.
- ▶ Győződjön meg arról, hogy a tanulók tisztában vannak azzal, hogy a játékok (különösen a videojátékok) a valóság szimulációi, nem pedig a valóság. A való világban nem mindig lehet „csinálni majd visszavonni”, mint egy mágneses rajztáblával vagy egy számítógéppel.

18. Foglalkozás – Tervezze meg a területet!

Cél

Megérteni a területrendezés összetett jellegét.

Témák

Tudomány és technika, történelem, földrajz, nyelvek, matematika, művészetek, testnevelés, polgári oktatás.

Hol

Az osztályteremben vagy a játszótéren.

Mikor

A nap bármely szakában.

Kivel

A tanulók önállóan és csoportosan dolgoznak.

Időtartam

30-60 perc.

Felszerelés

Kártya, olló, ragasztó, gyurma, parafa, rajzpapír tekercs, kartonpapír (modellhez).

Hogyan

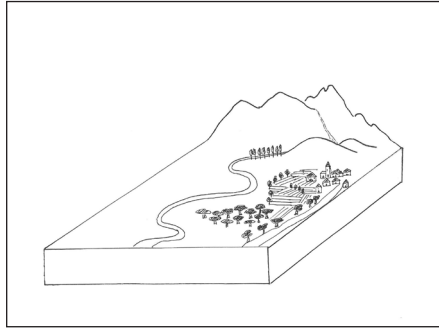
A tanulók elképzelik az emberi tevékenységek területi elosztásának egy lehetséges módját. Egy fali tablón (vagy modellen) megjelölik a szükséges közlekedési és kommunikációs infrastruktúra, otthonok, terek, parkok és kertek, mezőgazdasági, állattenyésztési és halászati területek elhelyezkedését, valamint a vadvilág megőrzéséhez szükséges élőhelyek helyét, továbbá a szárazföldi és vízi ökológiai folyosókat.

Figurákat vágnak kartonpapírból, amelyek természeti (folyók, sziklák, fák, növények, állatok) és emberi beavatkozásból származó elemeket ábrázolnak (iskolák, otthonok, színházak, múzeumok, sportpályák, üzletek, gyárak, kórházak, kőbányák). Ezeket a figurákat elhelyezik és felragasztják a fali tablóra (vagy a modellen). Jelzik az utcák, terek, épületek, fák nevét és egyéb elemeket vagy jellemzőket, és a tapasztaltakat közösen megbeszélik.

Kulcs gondolatok

A területi tervezés a közszéfera által használt módszerekre utal, hogy különböző szinteken befolyásolja az emberek és tevékenységek területi eloszlását, valamint az infrastruktúra, a szabadidős és természeti területek elhelyezkedését.

A tájtervezés határozott előremutató tevékenység, célja a tájak megerősítése, helyreállítása vagy létrehozása.

19. Foglalkozás – Mit gondolsz, mi történne, ha...?

Cél

Megjósolni a táj fejlődését az idő múlásával.

Témák

Tudomány és technika, történelem, földrajz, nyelvek, matematika, művészetek, testnevelés, polgári oktatás.

Hol

Az osztályteremben.

Mikor

A nap bármely szakában.

Kivel

A tanulók kis csoportokban dolgoznak.

Időtartam

30-60 perc.

Felszerelés

Kartonpapír és puha papír, tájak ábrázolása (fényképek, rajzok, festmények), grafitceruzák és színes ceruzák.

How Hogyan

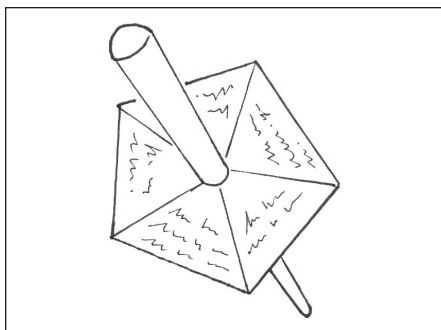
A tanulók minden csoportja egy adott tájat tanulmányoz (például a szomszédságukat, a város bejáratát, egy vidéki térséget). Pörgettyűt készítenek, és minden oldalán olyan természeti és emberi tényezőket ábrázolnak, amelyek képesek átalakítani ugyanezt a tájat (árvíz, erózió, új szomszéd építkezése, park létrehozása, a légkör felmelegedése). A tanulók megpörgetik a pörgettyűt az asztalon és amikor megáll, megvizsgálják a táj-átalakító tényezőt az asztalon nyugvó oldalon. Megmagyarázzák, milyen következményekkel járhat, ha ez az átalakulás megtörténik. Fejlesztési forgatókönyveket dolgoznak ki és javaslatokat fogalmaznak meg a táj védelmére, kezelésére és tervezésére. A tapasztaltakat közösen megbeszélik.

Kulcs gondolatok

A táj idővel változik, a természeti és / vagy emberi tényezők kölcsönhatásaitól függően.

A táji döntéshozatalnak a táj evolúcióját megalapozó folyamatok megértésén kell alapulnia.

Az összetett tájak erős zavaró hatásra visszafordíthatatlanul megváltozhatnak.

20. Foglalkozás – Te döntesz

Cél

Döntéseket hozni a táj védelméről, kezeléséről és tervezéséről.

Témák

Tudomány és technika, történelem, földrajz, nyelvek, matematika, művészetek, testnevelés, polgári oktatás.

Hol

Az osztályteremben.

Mikor

A nap bármely szakában.

Kivel

A tanulók csoportokban dolgoznak.

Időtartam

30-60 perc.

Felszerelés

A terepen gyűjtött, a lakóktól, a könyvtárakból vagy az internetről beszerzett (térképek, fényképek és légi felvételek) információk és adatok a tájra vonatkozóan.

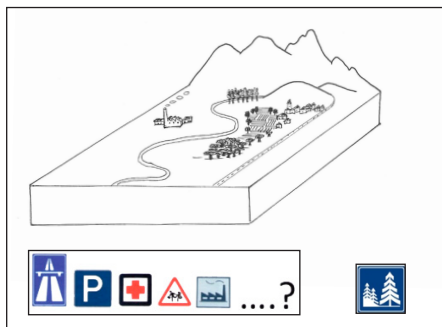
Hogyan

A tanulók valós vagy fiktív vitatott projekteket vizsgálnak (például autópálya, vasútvonal, gát vagy nagy parkoló építése a falu bejáratánál, bánya üzemeltetése, kereskedelmi zóna létesítése, épületek lebontása, természeti terület vagy régészeti lelőhely átalakítása). Szerepjátékot folytatnak valamely álláspont védelme érdekében (például több lehetőséget is megfontolhatnak egy kórház elhelyezésére, egy százéves fákkal teli park vagy egy használaton kívüli gyár ügyében, amely a kulturális vagy természeti örökség szempontjából fontos területen van vagy éppen egy viszonylag természetlen megművelt terület esetében a város határában). Minden tanuló egy adott álláspontot véd (egy környezetvédő ellenezheti a kórház építését egy parkban, az ipari örökség védője a gyár lebontását, a kistermelő pedig megtagadhatja a termékeny talaj elvesztését). A tanulók megvizsgálják a rendelkezésre álló lehetőségeket és választanak. A tapasztaltakat közösen megbeszélik.

Kulcs gondolatok

Az eltérő érdekek gyakran megnehezítik a tájra vonatkozó döntések meghozatalát.

A táj minőségére vonatkozó célkitűzések lehetővé teszik az illetékes hatóságok számára, hogy figyelembe vegyék a lakosság törekvéseit a környezetük táji jellemzőivel kapcsolatban

V. Foglalkozások a táj bemutatásáról

A foglalkozások célja, hogy megtanítsa, hogyan kell bemutatni a tájon végzett munka eredményeit.

Célok

- ▶ Jelentés a táj jelentős vagy jellegzetes tulajdonságairól.
- ▶ A tájon követendő utak feltérképezése.
- ▶ A tájról gyűjtött információk és bizonyítékok bemutatása.
- ▶ Hivatkozni a művészeti eredményekre (irodalmi, képes, zenei, színházi, filmművészeti).

Tippek

- ▶ Bátorítsa a tanulókat, hogy osszák meg kutatásaik eredményeit.
- ▶ Használjon különböző kifejezési módokat (írásbeli, szóbeli, grafikai, plasztikai, hang, test) a táj ábrázolásához és megidézéséhez.
- ▶ Tanuljon meg kommunikálni és vitatkozni (először audiovizuális eszközök nélkül, majd velük).
- ▶ Vonjon be tanulókat a tájjal kapcsolatos eseményekbe, és mozgítsa elő a tapasztalatcserét.

21. Foglalkozás – Tájésvény

Aim Cél

Bemutatni a táj jellegzetes megjelenéseit.

Témák

Tudomány és technika, történelem, földrajz, nyelvek, matematika, művészetek, testnevelés, polgári oktatás.

Hol

Az osztályteremben és kint.

Mikor

A nap bármely szakában.

Kivel

A tanulók önállóan és kis csoportokban dolgoznak.

Időtartam

30-60 perc, két foglalkozásra bontottan.

Felszerelés

Térkép és tájbrázolások (fényképek, rajzok, festmények), pauszpapír, grafitceruzák és színes ceruzák.

Hogyan

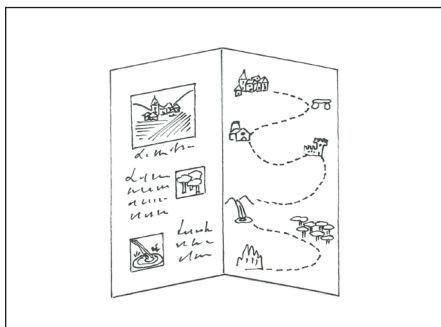
Az osztályteremben a tanulók egy tájösvenyt terveznek. Megrajzolják az útvonalat a térképen, megjelölve az állomáshelyeket és a bejáráshoz szükséges időt. Magyarázatot készítenek a tájról, amely a állomáshelyek mindegyikén megadható. Munkájuk eredményeit bemutatják családjuknak és szélesebb közönségnek is.

Kint a tanulók egy kis csoportot (családjukat és másokat) vezetnek ezen az úton, és minden állomáshelyen bemutatják az elkészített magyarázatokat.

Kulcs gondolatok

A táj a jóllét és az egészség szempontjából, mind fizikai (gyaloglás, szabadidő, sport), mind szellemi (szemlélődés, ihlet) tekintetben, elengedhetetlen teret képvisel.

Egy már létező ösvény lehetővé teszi az azon sétáló számára a táj észlelését anélkül, hogy azt károsítaná.

22. Foglalkozás – A mi tájunk

Cél

Beszámolni arról, hogyan lehet egy tájat érzékelni.

Témák

Tudomány és technika, történelem, földrajz, nyelvek, matematika, művészetek, testnevelés, polgári oktatás.

Hol

Az osztályteremben és kint.

Mikor

A nap bármely szakában.

Kivel

A tanulók kis csoportokban dolgoznak.

Időtartam

Több 30-60 perces időszak.

Felszerelés

Kint: hangrögzítő eszköz, papír, grafitceruzák és színes ceruzák, jegyzetfüzetek, térkép. Az osztályteremben: rajzpapír tekercs, grafit- és színes ceruzák.

Hogyan

Az osztályteremben a tanulók felmérést készítenek az általuk ismert tájra vonatkozó kérdésekkel.

Példák kérdésekre:

- ▶ A terület mely részeit és a táj mely jellegzetességeit részesíti előnyben (vagy tetszik a legkevésbé)? Miért?
- ▶ Melyek a táj legjelentősebb vagy legjellemzőbb oldalai (és a legkevésbé jelentősek vagy legkevésbé jellemzők)? Miért?
- ▶ Ismeri a terület történetét?
- ▶ Szeretné újjáéleszteni vagy helyreállítani a táj egyes jellemzőit vagy részeit?
- ▶ Ismer egy hozzá kapcsolódó műalkotást (írás, festmény, zenemű, film)?
- ▶ Ismer valamilyen hagyományt vagy szokást, amely ehhez a tájhoz kapcsolódik (főzés, tánc, parti, játék)?

- ▶ Ismer valamilyen hozzá kapcsolódó szaktudást (házak vagy szárazon rakott terméskőfalak építése, művelési módszerek, fák ültetése és karbantartása) vagy kézművességet (kerámia, hímzés)?
- ▶ Véleménye szerint milyen hagyományos ismeretek (házépítés, száraz kőfalak építése, művelési módszerek, fák ültetése és karbantartása) vagy kézművesség (fazekasság, hímzés) kapcsolódnak a tájhoz? Milyen más jelenlegi ismeret tud még idézni?

Kint a tanulók felteszik kérdéseiket családjuknak vagy más embereknek.

Az osztályteremben a tanulók elemzik a válaszokat, majd ellenőrzik, hogy a felmérés eredményei megváltoztatták-e a tájról alkotott felfogásukat. A tapasztaltakat közösen megbeszélik.

Kulcs gondolatok

A tájak befolyásolják az emberek és a társadalmak gondolkodását, életét és cselekedetét.

A tájak hordozzák az emberek és társadalmak környezetükhöz való alkalmazkodásának nyomait.

23. Foglalkozás – Saját táj albumom

Cél

Bemutatni, kicserélni és összehasonlítani a tájra vonatkozó információkat.

Témák

Tudomány és technika, történelem, földrajz, nyelvek, matematika, művészetek, testnevelés, polgári oktatás.

Hol

Az osztályteremben.

Mikor

A nap bármely szakában, több foglalkozáson keresztül.

Kivel

A tanulók önállóan és csoportosan dolgoznak.

Időtartam

A tevékenység egy ciklusban vagy egész évben tarthat.

Felszerelés

Tájébrázolások (fényképek, rajzok, festmények), jegyzetfüzetek, grafitceruzák és színes ceruzák, ragasztó.

Hogyan

Minden tanuló készít egy albumot, szabadon választva annak bemutatását és illusztrálását. A tanulók bemutatják saját felfedezéseiket, benyomásaikat, reflexióikat a tájról, és javaslatokat fogalmaznak meg a táj védelme, kezelése és tervezése érdekében. Munkájuk eredményeit bemutatják a családjuknak vagy szélesebb közönségnek.

A tanulók újságot készítenek a tájról vagy audiovizuális prezentációt, amelynek célja, hogy tevékenységeik eredményeit megosszák más, közeli vagy távol eső iskolák tanulóival.

Kulcs gondolatok

A táj ismerete sok tudományágat ölel fel.

Az ismeretek megosztása gazdagítja és elősegíti a nyitott gondolkodást.

24. Foglalkozás – Az én tájam ilyen

Cél

Ösztönözni a tájra vonatkozó információk bemutatását és kommunikációját.

Témák

Tudomány és technika, történelem, földrajz, nyelvek, matematika, művészetek, testnevelés, polgári oktatás.

Hol

Az osztályteremben.

Mikor

A nap bármely szakában. A „Tájnap” október 20-án, az Európa Tanács Nemzetközi Tájnapján kerül megrendezésre.

Kivel

A tanulók önállóan és csoportosan dolgoznak.

Időtartam

Több, változó tartamú időszak.

Felszerelés

Tájak ábrázolása (fényképek, rajzok, festmények), rajz- vagy grafikai eszközök, hangszerek, térképek.

Hogyan

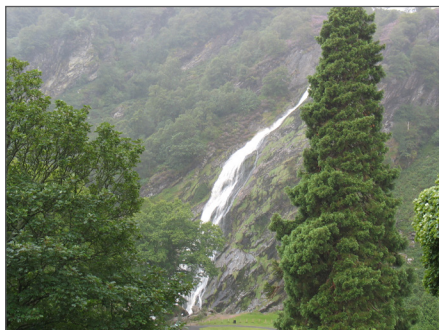
A tanulók „Tájnapot” szerveznek, amelyre meghívják a tanárokat, családjukat, és ha lehetséges, egy szélesebb közönséget. Kiállítást készítenek (fali tablók, makettek, táj album), valamint bemutatót szerveznek (színdarabok, vázlatok, szerepjátékok, versmondó- vagy felolvasóest, audiovizuális felvételek).

Megbizonyosodnak arról, hogy ismerik iskolájuk történetét és földrajzi elhelyezkedését. Előkészítik az iskola bejáratát és osztálytermüket, valamint a játszóteret, hogy azok kellemesek legyenek.

Kulcs gondolatok

A táj iránti érdeklődés elősegíti annak védelmét, kezelését és tervezését.

A tájra vonatkozó információk bemutatása és kommunikációja elősegíti a táj értékének és szerepének tudatosítását.

Következtetés

TA természetes táj él, rendkívül sokszínű és szép. Az évszázadok során az emberek átalakították, ami még nagyobb változatosságot eredményezett. Figyelembe kell azonban venni a túl gyors és radikális átalakítások későbbi lehetséges következményeit.

A mezőgazdaság, az erdészet, az ipari- és ásványianyag-kitermelési technikák, valamint a regionális tervezés, a várostervezés, a közlekedés, az infrastruktúra, az idegenforgalom és a rekreáció fejlődése, valamint általánosabban a világgazdaságban bekövetkezett változások sok esetben felgyorsítják a tájak átalakulását.

Egyes kultúráknak meg lehet a maguk egyedi tájkonceptiója, de mindegyik az életminőség és a lakókörnyezet fogalmához kapcsolódik. Ezért továbbra is elengedhetetlen gondoskodni a tájról.

Sales agents for publications of the Council of Europe Az Európa Tanácsi kiadványok értékesítési ügynökei

BELGIUM

La Librairie Européenne -
The European Bookshop
Rue de l'Orme, 1
BE-1040 BRUXELLES
Tel.: + 32 (0)2 231 04 35
Fax: + 32 (0)2 735 08 60
E-mail: info@libeurop.eu
<http://www.libeurop.be>

Jean De Lannoy/DL Services
c/o Michot Warehouses
Bergense steenweg 77
Chaussée de Mons
BE-1600 SINT PIETERS LEEUW
Fax: + 32 (0)2 706 52 27
E-mail: jean.de.lannoy@dl-servi.com
<http://www.jean-de-lannoy.be>

CANADA/KANADA

Renouf Publishing Co. Ltd.
22-1010 Polytek Street
CDN-OTTAWA, ONT K1J 9J1
Tel.: + 1 613 745 2665
Fax: + 1 613 745 7660
Toll-Free Tel.: (866) 767-6766
E-mail: order.dept@renoufbooks.com
<http://www.renoufbooks.com>

CROATIA/HORVÁTORSZÁG

Robert's Plus d.o.o.
Marasovičeva 67
HR-21000 SPLIT
Tel.: + 385 21 315 800, 801, 802, 803
Fax: + 385 21 315 804
E-mail: robertsplus@robertsplus.hr

DENMARK/DÁNIA

GAD
Vimmelskæft 32
DK-1161 KØBENHAVN K
Tel.: + 45 77 66 60 00
Fax: + 45 77 66 60 01
E-mail: reception@gad.dk
<http://www.gad.dk>

FINLAND/FINNORSZÁG

Akateeminen Kirjakauppa
PO Box 128
Keskuskatu 1
FI-00100 HELSINKI
Tel.: + 358 (0)9 121 4430
Fax: + 358 (0)9 121 4242
E-mail: akatilaus@akateeminen.com
<http://www.akateeminen.com>

FRANCE/FRANCIAORSZÁG

Please contact directly /
Merci de contacter directement
Council of Europe Publishing
Éditions du Conseil de l'Europe
F-67075 STRASBOURG Cedex
Tel.: + 33 (0)3 88 41 25 81
Fax: + 33 (0)3 88 41 39 10
E-mail: publishing@coe.int
<http://book.coe.int>

Librairie Kléber

1, rue des Francs-Bourgeois
F-67000 STRASBOURG
Tel.: + 33 (0)3 88 15 78 88
Fax: + 33 (0)3 88 15 78 80
E-mail: librairie-kléber@coe.int
<http://www.librairie-kléber.com>

NORWAY/NORVÉGIA

Akademika
Postboks 84 Blindern
NO-0314 OSLO
Tel.: + 47 2 218 8100
Fax: + 47 2 218 8103
E-mail: support@akademika.no
<http://www.akademika.no>

POLAND/LENGYELORSZÁG

Ars Polona JSC
25 Obrońcow Street
PL-03-933 WARSZAWA
Tel.: + 48 (0)22 509 86 00
Fax: + 48 (0)22 509 86 10
E-mail: arspolona@arspolona.com.pl
<http://www.arspolona.com.pl>

PORTUGAL/ PORTUGÁLIA

Marka Lda
Rua dos Correiros 61-3
PT-1100-162 LISBOA
Tel: 351 21 3224040
Fax: 351 21 3224044
E mail: apoio.clientes@marka.pt
www.marka.pt

RUSSIAN FEDERATION/

OROSZ FÖDERÁCIÓ
Ves Mir
17b, Butlerova ul. - Office 338
RU-117342 MOSCOW
Tel.: + 7 495 739 0971
Fax: + 7 495 739 0971
E-mail: orders@vesmirbooks.ru
<http://www.vesmirbooks.ru>

SWITZERLAND/SVÁJC

Planetis Sàrl
16, chemin des Pins
CH-1273 ARZIER
Tel.: + 41 22 366 51 77
Fax: + 41 22 366 51 78
E-mail: info@planetis.ch

TAIWAN

Tycoon Information Inc.
5th Floor, No. 500, Chang-Chun Road
Taipei, Taiwan
Tel.: 886-2-8712 8886
Fax: 886-2-8712 4747, 8712 4777
E-mail: info@tycoon-info.com.tw
orders@tycoon-info.com.tw

UNITED KINGDOM/EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

The Stationery Office Ltd
PO Box 29
GB-NORWICH NR3 1GN
Tel.: + 44 (0)870 600 5522
Fax: + 44 (0)870 600 5533
E-mail: book.enquiries@tso.co.uk
<http://www.tsoshop.co.uk>

UNITED STATES and CANADA/ EGYESÜLT ÁLLAMOK és KANADA

Manhattan Publishing Co
670 White Plains Road
USA-10583 SCARSDALE, NY
Tel: + 1 914 472 4650
Fax: + 1 914 472 4316
E-mail: coe@manhattanpublishing.com
<http://www.manhattanpublishing.com>

Council of Europe Publishing/Európa Tanácsi Kiadványok
F-67075 STRASBOURG Cedex

Tel.: + 33 (0)3 88 41 25 81 – Fax: + 33 (0)3 88 41 39 10 – E-mail: publishing@coe.int – Website: <http://book.coe.int>

Az Európa Tanács Táj Egyezménye előírja, hogy a Részes Felek vállalják azon iskolai tanfolyamok népszerűsítését, amelyek az adott tantárgyi területeken foglalkoznak a tájhoz kapcsolódó értékekkel, valamint a védelem, kezelés és tervezés által felvetett kérdésekkel.

Ezen pedagógiai füzet – *Tájéktatási foglalkozások általános iskoláknak* – célja, hogy felkeltse a tanulók kíváncsiságát és érdeklődését a tájjal kapcsolatban, meghívva őket arra, hogy gondolják át, mit jelent a „táj” beleértve annak környezeti, társadalmi, kulturális és gazdasági dimenzióit mind térben és időben.

A foglalkozások segítenek a tanulóknak abban, hogy el tudja képzelni saját szerepüket, mint egyének és mint a társadalom tagjai, annak érdekében, hogy aktívan bekapcsolódjanak a tájba.

Ezek a foglalkozások elvégezhetők a kötelező és az iskolarendszeren-kívüli oktatás keretein belül.

www.coe.int

Az Európa Tanács kontinens vezető emberi jogi szervezete. 47 tagországból áll, beleértve az Európai Unió összes tagját. Az Európa Tanács valamennyi tagállama aláírta az Emberi Jogok Európai Egyezményét, amely az emberi jogok, a demokrácia és a jogállamiság védelmét szolgálja. Az Emberi Jogok Európai Bírósága felügyeli az Egyezmény végrehajtását a tagállamokban.

<http://book.coe.int>
ISBN 978-92-871-9078-9
8,50€/17\$US

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE